

## Előfizetési díj.

Videkre postán vagy helyben házhoz hordva.

|                 |              |
|-----------------|--------------|
| Egész évre      | 15 frt.      |
| Félévre         | 8 „          |
| Negyedévre      | 4 „          |
| Egy óra helyben | 1 frt 50 kr. |

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

## Szerkesztői szállás:

Főter 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

## ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap

1875. második negyedére.

## A „Kelet” előfizetési ára:

|            |              |
|------------|--------------|
| Félévre    | 8 frt.       |
| Negyedévre | 4 „          |
| Egy óra    | 1 frt 50 kr. |

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Stein János

„Kelet” kiadója.

## Kolozsvár, 1875. május 12.

(L-t.) A képviselőház változatlan fontartá határozatát a bírósági reductiókat, nyugdíjazásokat és áthelyezéseket illetőleg készült törvényjavaslatra nézve s azt előbbi formájában küldé vissza a főrendekhez, azon szives kéréssel, hogy részükről is járuljanak ez ily alakban meghozandó törvényhez.

Midőn e törvényjavaslat először került a képviselőház tárgyalása alá, alkalmat vevünk magunknak azon nagy horderejű és feleltetőbb kényes természetű felhatalmazás kimutatására, mely pár esztendeig egész bírói karunkat a bizonytalanság nyomasztó légkörében tartja s evel igen veszedelmes befolyást gyakorolhat magára egész igazságszolgáltatásunkra is. E mellett azonban reményünket fejeztük ki az iránt is, hogy az igazságügyi miniszter, ha megnyeri ez oly széleskörű felhatalmazást, a val csak is az igazságszolgáltatás érdekében fog élni és semminemű személyi, protectionalis befolyást, a végrehajtás alkalmával magára gyakoroltatni nem enged.

A főrendek, mint láttuk, nem kecsgették magukat e reménnyel s az ország első bírájának felszólalására tanácsosab-

nak tarták a javaslat egyszerű visszaküldését, tartózkodva ugyan minden részletes indokolástól, de hallgatásukkal talán még annál többet fejezve ki.

Am a képviselőház továbbra is ragaszkodik előbbi elfoglalt álláspontjához s aligha csatlódnak, ha valószínűnek tartjuk, hogy a javaslat némi kis módosulást fog ugyan szenvedni a felsőházban történendő második tárgyalatára által — mint halljuk éppen legkényesebb pontjában, a fentartandó törvényszékek bíráinak áthelyezését illetőleg — de nagyban és egészben csakugyan az eredeti szerkezet fog törvényerőre emelkedni.

Most tehát ismét alkalmunk nyílik fölemelnünk szavunkat igazságszolgáltatásunk érdekében, megővésére az államélet e legfontosabb tényezőjének, hangoztatására azon közhajnak, mely látja ugyan szükségét mind financialis, mind és főbbként igazságszolgáltatási tekintetéből, a bírói kar reorganisatiójának, de egyszersmind gyanakvólag és aggodalommal tekint a majdani kivétel elé, itt és éppen itt fordulván elő nálunk a multban a legszomorubb és károsabb hatású visszaélések, a mint ezt éppen a szükségesség vált új törvény ténye is hangosan bizonyítja.

Es itt valljuk be őszintén, hogy a káros befolyások közéletünk nandhatni minden ágazatát dominálják. A közigazgatás legalantibb momentumától, fel a legmagasabbban fekvőig ugyszólván minden léptenyomon sajnos tapasztaljuk a fac metalem, talis ero szomorú elmélet alkalmazásának káros eredményeit s éppen egy a bírói személyzet egyik másik részében vannak, a kik valóban csak fogyasztói az állam bevételének, de a reájuk fordított összegek éppen nem nevezhetők gyümölcsöző befektetéseknek.

Ha remélhetnők, hogy éppen ezen elemektől fog bírói karunk epuráltatni, minő lelki megnyugvással néznők a miniszternek adandó oly széleskörű felhatalmazást!

Az eddigi eljárási mód mellett semmi ez iránt biztosítékot nem nyújt.

A képviselői ajánlatok, miniszterium kezelőinek ítéletei, a „tekintélyes” férfiak pártfogolása sem egyenkint sem összességben nem nyújtják azt a garantiát, hogy a miniszter, ki egy század részét sem ösmérheti azoknak, kik fölött végérvényileg neki kell határoznia, nyugodt lelkiismerettel terjeszthesse javaslatát a Felsőház elé.

Másfelől az is bizonyos, hogy a physikai erkölcsi és társas rosz és nyomor tünényé, melyekben tekintve nem pusztán viszonyos és subjectiv jelentőségű.

Éhség és dögvész eleitől fogva maig alapakadály és bántalma az életnek, s mint ilyen tényleges rosz.

Téves dolog azonban azt hinni, hogy a kedvetlenségnek és életbántalomnak minden alakja rosz, mert mint a verőfény nem lehet el az árnyék gyöngéd vonásai nélkül, szintugy nem gondolhatunk kedvet gyöngé kedvetlenség árnyéka nélkül.

A kedvetlenség és fájdalom szelidebb fokú feltünésekben, magukban véve, nem roszak; de rettenetes tünényé teszi azt az vihar, mely életünk folyásának szelid hullámainat tájétköz habokká korbácsolja s érzelmeinket viharzó áramlatba hozza.

Mint a mozgó légtenger részecsei, ugy himbálóznak a mindenség élő parányai és lényei, a fény és árny, a kedv és kedvetlenség aesthetikailag változatos kanyarulataiban (Kräuslungen); de ha a hullámtávol rendes játéktéréről le és hamis irányra térnek: a nyomornak minden nemeit megtestesítik.

Ez a műbölcsészet eredménye a morálra. Aesthetikailag szólva, mi, a minket környező természettel együtt fejlődési folyamatban mozgunk s mozgásunkkal oly tökélytelen közép phasison haladunk át, a mi a harmonikusnak megvalósítására ösztönöz.

Erre a harmoniára törekszik a képfaragó a szép arányokkal; a képiro a szín és alakjéttakkal; a zenész a zöngék játékaival; a drámaíró, ki az életteljéből merít és a nézőknek tudtára adja az erkölcsi erő győzedelmét az

## AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Hanem van egyetlen megnyugtató, s a kivétel eredményét — emberileg szólva — biztosító módja az eljárásnak.

A bírák qualificatiójának, megbízhatóságának, munkabírásának és szorgalmának illetékes megítélői csak is a felelbezzési forumok illető tagjai lehetnek. Csak is azok szerezhetnek magoknak közvetlen, törvényszerű és alapos meggyőződést a felől, hogy melyik bírósági szemely, minő munkát végez, hogy ki a szakképzett, lelkiismeretes, szorgalmas, mert a férfi csak is tetteiből ítélhető meg, de nem jóakarói, avagy ellenségei szóbeszédekéből.

A miniszter tehát készíttessen magának, és éppen saját magának, a királyi ítélőtáblák, illetőleg a legfelső törvényszék tagjai, tanácselnökei által qualificationalis kimutatásokat az összes bírói kar mivoltáról s a kimutatások legyenek az eljárásban a legfőbb irányadó tényezők; e mellett aztán hadd hangozzék a képviselők, a sógorok, komák, a „tekintélyes” s a bureauk annyiszor megbizhatatlannak bizonyult szava, s ha a miniszter képes ama — valóban terhes — napok folyamata alatt teljesen elzárkózni minden illetéktelen befolyástól: a most nem alaplatul meglevő bizalmatlanság bizonynyal a legörvendetesebb csalódásra fordul s a nagy átalakulás az igazságügy oly fontos tekintetében érdekében és javára fog keresztülvitetni.

A képviselőház május 9-iki ülésében Lükő kérdi a ház elnökétől, mikor fognak már szetosztatni az állam és egyház közti viszonyok tárgyalására küldött bizottság munkálatai. Elnök jelenti, hogy a késedelmet csak a nyomda nagy elfoglaltsága okozta, s a legközelebbi napokban a képviselők kezei közt lesznek a nyomtatványok is. — Hodossy bemutatja a kereskedelmi bizottság jelentését a kereskedelmi codex förendi módosításai tárgyában. A jelentés holnap fog tárgyalatni. — Helfy kérdésre elnök kijelenti, hogy a keleti vasut ügyére vonatkozó jelentés is pár nap alatt tárgyalatni fog. — Pulszky a könyvtári bizottság jelentését nyújtja be a könyvtár állapotáról. — Tisza belügyminiszter Bobory egy interpellációjára válaszolva, hogy azon bajon, mely szerint indirecte a rendezett tanácsu városok hozzájárulnak az összes megyei költségek fedezéséhez, csak a megyei házi pénztár felállításával lehet segíteni, s rajta nem mulik, hogy ez iránt a jövő országgyűlés törvényt ne

alkosson. A ház tudomásul veszi a választ. Ezután kihirdettetett a tegnapi szavazás eredménye, mely szerint a jogügyi bizottságba Hoffman Pál, a gazdaságiba Beöthy Alg. és Királyi, a naplóíróba Buzinkay választottak.

Ezután a bíróságszervezési törvényjavaslatra vonatkozó förendi izenet vételén tárgyalás alá, Percezel igazságügyminiszter kijelenti, hogy a förendek határozatához nem járulhat, mert a törvényjavaslat elejtése által a bíróságok reductiója bizonyára elodáztatnék, s megváltoznék a ház által már megállapított költségvetés. Indítványozza a ház előbbi határozata fentartását. — Hoffman előadja, hogy a részletes tárgyalás alkalmával a ház többsége nem fogadván el az indítványozott módosításokat, ő és elvtársai a harmadszori felolvasás alkalmával a törvényjavaslat ellen szavaztak. Az ügy jelen stadiumában éppen azon álláspontot foglalják el, mint a harmadszori felolvasáskor, s így nem járulhatnak ahhoz, hogy egy további lépés tétessék a törvényjavaslatnak, ugy, a mint van, törvényerőre emelésére. — Lázár is az igazságügyminiszter indítványa ellen nyilatkozik; polemizál a belügyminiszternek a förendiházban tett nyilatkozatával, mire elnök figyelmezteti őt, hogy a parlamenti szokás szerint a másik házban mondottakat ne vonja be a vitába. — Helfy nem barátja ugyan jelen alakjában a förendiháznak, de azon tiszteletnél fogva, melylyel a törvényhozás másik factora iránt viseltetni kell, nem tartaná helyesnek minden capacitatio nélkül egyszerűen azt jelteni ki, hogy a ház ragaszkodik előbbi határozatához. — Csiky a jelenlegi abnormis helyzetnek abban látja okát, hogy a förendiház nem nyugszik népképviselői alapon, s hogy e tárgyban évek előtt beterveztetett indítványa nem fogadtatott el. — Egyébiránt neki a förendek izenetét két kézzel kellene megragadnia, mert ezáltal a főrendek neki „partolójaivá” lettek (Nagy derűtség). — Vidlicskai szerint se az igazságszolgáltatás, se a takarékoság érdeke nem kívánja, hogy a megszüntetendő törvényszékek fölött a törvényhozás helyett a miniszteriumot ez ügyben egy új törvényjavaslat beterveztésére utasítani indítványozza. — Tisza belügyminiszter nem szól a dolog érdeméről, csak az eljárási módról. — Itt most nem a kormány, hanem a képviselőház factumáról van szó, szemben a főrendek izenetével, s a beterveztett egyes javaslatok a jelen kérdést nem oldják meg. A felsőháznak joga volt ugy járni el, a mint eljárt; nekünk is jogunk van most ragaszkodni előbbi határozatunkhoz, vagy nem. Más közvetítő indítvány elfogadásának ez esetben nincs helye. (Helyeslés.) Ezzel a vita

ló vágy; kell-e ennél nagyobb kontrasta kedély és az élet között.

Am mélyen jogosított fájdalom érzete keltette fel a tehetséges népekben a megváltás, a tökéletlenségek átkától való szabadulás képzetét.

Es nemcsak a hálereknél, hanem a hinduk, kinaik, perzsáknál is megtaláljuk ezt a mély erkölcsi és vallásos eszmét.

A viláosság és sötétség képzeletével mélyen összenőtt az orvosi varázslás, minek jelentékeny célja a felebarátit szerető által anyomor enyhítése és a kiváló próféta és papok első jegezedés pontjai lettek a vallásos életnek. A legrégibbek közül valók Zoroaster, Mózes, Confucius és Buddha; későbbi azaz történelmi korba esnek: Jézus és Mohamed.

Zoroaster a tűz papja és magus. Tana kosmo-magikus világnézet földén termett: a viláosság és sötétség küzködése egymással, mely küzdés, a viláosság (jó és igaz) diadalával végződik.

Kelet népei e tan elterjedése óta várva várták a mennyi fény megváltó fajedelmét. A megváltás erkölcsi mély eszméjét mélyen fogta fel a brahmanizmus is; de ez eszmének plastikai kifejezést egyedül a hébernek adtak.

A benső családi ragaszkodás, az egyesnek maga odaadása a törzsnek, s fenséges iránti hatalmas érzék, a nyomorok és szenvedések közt előálló nagy jellemek lélektanilag és történelmileg egyiránt kedvező körülmények a megváltás-eszme növekedésére.

A mik voltak a görögök a művészet fejlődésére, azok voltak a hébernek a vallásra. Jézus fellépésével a vallásos fejlődéstörténet tra-

## Hirdetési díjak:

Hatszot hasábozott gármond sor vagy annak tere 3 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

## Hirdetéseket fölvesznek:

Décsben: Oppellik Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et g. (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau

## Nyitléri czikkok

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

## Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

befejeztetvén, az igazságügyminiszter indítványa elfogadtatik, s a törvényjavaslat hozzájárulás végett ismét a főrendekhez küldetik.

— A képviselőház máj. 10-iki ülésében Mihályi terjeszté elő a zárszámadási bizottság jelentését az 1871-i zárszámadások tárgyában. A kereskedelmi bizottság jelentése folytán a főrendeknek a kereskedelmi törvényjavaslaton tett módosításai valóztalán elfogadtattak. — B. Wenckheim kormányelnök szentesítéssel ellátott törvényeket nyújt be, melyek szokott módon kihirdettetnek. — Tárgyas alá vétetvén a m. északkeleti s nyiregyház-ungvári vasutak függő ügyeinek rendezéséről szóló törvényjavaslat, Szentpály előadó s Péchy közlekedési miniszter elfogadására ajánlják azt. Madarász nem fogadtatja el a törvényjavaslatot, mert az csak az illető vasuti társulatokra nézve kedvező, de az államra nézve nem: ennél fogva ellenindítványt terjeszt be, melyben a törvényjavaslatot mellőztetni s a kormányt újabb kiegyezés megkísérlésére utasítani javasolja. Péchy miniszter előadja, hogy a követelések leginkább onnan eredtek, mert az eredeti tervek a kormány időközben megváltoztató, s az innen eredt munka- és költségföbbletet az államtól jogos kártalanítás követelhető. A kormány nem járt el könnyelműen a kérdéses követelések elbírálásánál. Nem volt szó méltányosságról vagy nyiregyházról, hanem valóságos jogi alapon álló követelésekről. A tények átvizsgálása és megismerése után egyedül helyesnek azon alapot tartja, melyen a törvényjavaslat áll, melynek elfogadását kéri. (Helyeslés.) — Madarász kívánságára felolvasatik a m. k. jogügy igazgatóság jogi véleménye, mely szerint az északkeleti vasut követeléseiből az államot szavatosság nem terhelheti. Az északkeleti s nyiregyház-ungvári vasutára vonatkozó törvényjavaslat ellen szolt még Simonyi Ernő, mellette Péchy közlekedési miniszter, mire a ház a törvényjavaslatot általánosságban s részleteiben is minden további vita nélkül elfogadja. — Tárgyalás alá vétetik ezután az első m. gácsorsági vasut függő ügyeinek rendezéséről szóló törvényjavaslat, Szentpály előadó és Péchy miniszter a tényállás felfejtésével elfogadásra ajánlja azt, mire a ház a törvényjavaslatot általánosságban s részleteiben minden felszólalás nélkül elfogadja. — Felvétetik ezután a vasuti felhatalmazási törvényjavaslat, Gr. Apponyi Albert nem fogadtatja azt el, mert nincs meggyőződve a felhatalmazás multhatlan szükségéről, s helyesebbnek találná, hogy azon esetre, ha a szükségesség netán mégis beállna az országgyűlés

gikailag megszakadt; az erkölcsi fejlődés nagy hullámzásba jött, míg más helyeken, új csoportoknak kellett keletkezni, a vallásos élet tovább fejlődtesére.

A népek legnagyobb része ma is küzd az erkölcs-politikai életben, azon nemes és tiszta cselekvésmóddal, a mit a művészetben többé-kevésbé már megtestesítettünk.

Nagy későre lesznek annyira megvalósítva a politikai és erkölcsi élet ezen ideáljai, hogy a művészetet karöltve cselekvés és gondolkodás-módnak tisztítószerei lehessenek.

Az emberi szellem — mondja szerzőnk műve — befejező részében — fejlődése folyamán nyomon kísértük. Láttuk, hogy a mint felfogása bővült, új nézponok tűntek fel, s ezeknek változtatva a kül tárgyak is más areulatot mutatnak. A kül- és belvilág erői a kölcsönhatása által egymásba ugy belefogózkodnak, mint láncszem a láncszembe.

Eme kölcsönhatás törekvése célja a harmonia. Mi, mint a világ-egyetem kiegészítő részei ingadozva állunk a behatás, mozgás és események azon nagyszerű áramlata közepett, a mi telidestele van ugyan fogyatkozásokkal, de a mi összhangra vágyik, törekszik.

Hogy történelmi fejlődésünkben a visszaesést kikerüljük, erkölcsi feladatunk betöltése kétszeres kötelességünk.

Még mélyebbre hatók a mindennapi életbe, a társas és politikai cselekvéskörbe vágó ellenmondások, melyeknek nem lehet csak ugy könnyűszerrel átsiklani.

Falméri Lajos.

(Folyt. köv.)

szünetelése alatt, a kormány saját felelősségére intézkednek. Tiszta belügyminiszter: azt tartja, hogy előtte szóló indokolásának egyetlen megállható része az, hogy nem fogadja el a törvényjavaslatot, mert nincs bizalma a kormányhoz. Ha a kormány csak lehetőségét látja a szükség bekövetkezésének, nagy mulasztást követne el, ha a baj orvosszeiről korán nem gondoskodik. A kormány felelőssége a felhatalmazás szerint is megmarad, s a törvényhozás az ügyet megvizsgálván, érdeme szerint bánhatik el az intézkedő kormánylyal. Egy kérdést nem lehetne elintézni, ha láttól tartanánk, hogy az praerjudiciál fog a jövő törvényhozásnak. A jelen esetben épen az, hogy a kormány felhatalmazást kér, mielőtt tudná, minő lesz a törvényhozás, mely eljárása fölött itélni fog, mutatja leginkább, hogy az ország érdekében fogja azt felhasználni. Ajánlja a törvényjavaslat elfogadását. (Helyeslés.) A törvényjavaslat további tárgyalása a holnapi ülésre halasztatott.

— **A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi** m. kir. miniszter 1875. május 5-én 8233. sz. alatt kelt rendelete a tölgyesi, csikgyimesi, sósmezei és kőkerti m. kir. vesztégtintézetek igazgatóságaihoz.

Mintán a moldva-oláhországi cs. és kir. osztrák-magyar ügynökségektől legújabbban vett hivatalos jelentések szerint a Dunafejedelemségek területén a keleti marhavész megszűnt, mult évi 17001. sz. alatt kelt leiratommal elrendelt szoros határfázt ezenel beszűntem. Meghagyom ezuttal az igazgatásnak, hogy immár a rendes vesztégteljárást, a keleti marhavész elleni intézkedésekről szóló 1874. évi XX. trvezik 10, 11, 12. és 13. §§-ai-ban, illetőleg az ezen törvények alapján kiadott rendeletben foglaltak szerint léptesse életbe.

Végre megjegyzem, hogy a Moldva-Oláhor-szágból származó juhok és juhbalek bebecsátására nézve folyó évi 8154. szám alatt kiadott rendeletet további intézkedésig érvényben marad.

Simonyi s. k.

## Magyar lapok szemléje.

A „Nemzeti Hírlap” tudatja, hogy a bécsi hajóval egy csomó mindkétnemű szerzetes érkezett Németországból fővárosunkba. Meglepőnek találná, ha a mostani kormány mitsem tenne e barát és apáca — invásio ellen. Ha Németországban, melynek szűlőttei, ellenségei voltak az államnak, mik lesznek Magyarországon? Nem áldozatok ők, kiknek az emberszeretet nevében menhelyet nyújtani kötelességünk volna, hanem hazája ellen lázadó szerzetesek, kik inkább odahagyják szűlföldjüket, sem hogy honuk törvényeinek engedelmeskedjenek. A közbéke és nyugalom, a közérdek és közvélemény nevében fölkeri a kormányt, vegye elejét e mindenütt az állam ellen áskálódó és kinspiráló had invásiójának.

A „Reform” szerint a német egységnek még tetemes hja van. A ki ezt nem tudja, mindennap olvashatja, hogy Oroszország keleti tengerparti németjei, Magyarország szászai az erdélyi részekben mindmegannyi „verrathener Bruderstamm,” a mely várja a szabadtás óráját. Nincs esze-ágában Bismarcknak azt az oktalanságot insinualni, hogy ő akár az orosz, akár a magyar németajku alátvalókra komo-

## Bécsig és Bécsről.

(1875. mártius—április.)

(Vége.)

Alig hogy meghalt Marcus, Messalina feledi s a Silius karjai közé veté magát ismét, ki előbbidva újból hódol a női szörnynek s kevésebe mulik, hogy rá nem véteti magát arra, mikép Messalinával diadalszekéren a városban körül ne vitesse magát s magát császárrá ki ne kiáltassa.

Calpurnianust rá akarják beszélni, hogy a praetorianusok, élén részükre álljon, de ez borzadva távozik; mialatt a gyanakvó Narcissus vetélytársnőjének vesztét készíti elé, a császárhoz utazik s onnan M. halálos ítéletével tér vissza épen akkor, midőn M. Siliussal hatalomról és dicsőségről csacsog. — Messalina! — hangzik fel a harcosok élén a terem ajtajában megjelent Narcissus szava, öld meg magad — ez a császár parancsa, — vagy mi ölnék meg.

Messalina látja, hogy veszte van, a tört többször szívének irányozza, de nincs elég lelki bátorsága arra, hogy magát megölje, eldobja a halálhozó eszközt s üldözői közé rohan, kiknek csapásai alatt elterül.

Ez a darab meséje.

Ha általa nem, úgy szereplők által bizonyára el lehattunk ragadtatva, mert a való-ság játszott előttünk.

Egyetlen alkalom sem vegyült a játékba Volter k. a-nak kitünő drámai képessége elismert, de hogy az átmeneteket egyik szenvedélyből a másikba, az indulat különböző fokainak maskirozását, a féketvesztett dühösségit, úgy értse, csak most tapasztalhatjuk először.

lyan számít. De az eszme, melynek jogezimén nagygyá lett, az az eszme nem számít, hanem hat és viszont követel. A prozesszus megindult s immár csak félig van indítója kezében. Ez idő szerint tényleg egész Európában csak a porosz becsvágy, az aggressiv elem, a pangermanismus örült jelszava alatt. Kettő azonban szerencse ebben a szerencsétlenségben. Egy az, hogy ez eszmének halálos ellensége a franciaia, melyet egy hadjáratban szerencsére nem sikerült egy tönkre tenni a németnek, hogy töle teljes biztosságban érezhetné magát. A másik meg az, hogy magában Németországban oly belügyi bonyodalmakat idézett fel Bismarck, melyek rá nézve egyelőre csakugyan kíváncsossá látszanak tenni a békét.

A „Magyar Politika” az állam és egyház közötti viszony rendezése ügyében kiküldött képviselőházi bizottság jelentését nem látja alkalmasnak arra, hogy parlamenti komoly discussio alapjávé tétessék. Az egyházpolitikai kérdések, a mennyiben törvényhozási intézkedést kívánnak, nézete szerint oly fontossággal bírnak, hogy ezekre nézve az iniciatívát a parlamenti kormánynak egy pillanatra sem volna szabad kezei közül kibocsátnia. Első sorban a kormány álláspontját és célzatát kell ismerni ezen kérdésekben. A bizottság előterjesztésével tehát véleménye szerint alig történhetik egyéb, mint az, hogy egyszerűen a kormányhoz utasitassék.

A „Közérdek” örvendetes tudomásul veszi azon meghökkenést, melyet az új régime kezdetén inaugurált dictatorius politika ikarusi rőptének mindjárt kezdetén tanusit. A nemzet — véleménye szerint — még sincs egészen megérve arra, hogy a Tisza-clique kezébe tegyen le minden hatalmat. Hallatlan dolog történt ugyanis a pénzügyi és vasuti bizottságban. A vasuti kártérítések tárgyalban körülbelől 50 millionyi összeg erejéig kért felhatalmazás a bizottság kezei közt a fennebbi öszszegnek mintegy tizedrésztébe z ugorodott öszsze s a közlekedési miniszter nagy bölcsen kijelenté, hogy e tizedrésszel is méltóztatik megelégedni.

A szerénységet a tiszteletreméltó érények közé sorolja s a miniszterium belenyugvását a reduciált teljhatalomba a dicséretes magába szállás első syptomájának tekintti.

## BELFÖLD.

Sz. Udvarhely, 1875. máj. 8.

(A „Baloldal”-nak)

A „Baloldal” — a mint látszik — nem tudja, hogy egy közpályán haladó egyént nyilvánosan csak akkor támadhat meg, ha az illető akár cselekvése, akár mulasztása által a közügynek kárát van. Erről hallani sem akarva, megátmad először kötelességem teljesítéséért s midőn az ellen magamat védelmezem, ápril 29-én megjelent 18-ik számban „örültnek” nevez.

Ezt elhallgattam. Sőt vártam, hogy nevezze egyuttal rosznak a májomat is, mert az nálam ugy sem epidémia, mint a „Baloldal”-nál.

Hallgatásomat a május hó 6-án megjelent 19-ik számban újabb insultus követte, hol az aljas kifejezések mértéktelen locsogása a pegasus magaslatára emelkedik és így szól:

— — — — — „Móricz Gyula vedd a begyedbe:

Strassmanné asszony vetélytársnőjével szemközt nélkülözte az ifjúkor báját, de hisz ez szerepével is ellenkezett volna, melynek fő forcea az önkézüdsében és mérsékletben állott s ezt a művésznő jól is pointirozta.

A férfiak e darabban nagyon nem fényes szerepet visznek, a cselekvők a nők s ők a szenvedő bábak — az egy Narciss kivételével.

A többi előadókra nézve csak azt jegyzem meg, hogy miután a harcban voltunk, hol még a legutolsó statista is művész, azok játéka, a szavalat, mimikát, jellemzést illetőleg, különösen olyan utazóra nézve, ki most már a kolozsvári színház látogatására van kárhoztatva, amazok felette állanak minden bírálatnak.

El tehát, ha már komolyabb műslvet nem találhattam a vig zene színhelyére a népkertbe.

A népkert a császári várnak (a burgnak) a ring felé eső elterének elkülönített része, melyet nem tudom melyik „gemüthlich” osztrák uralkodó a „Volk” használatára engedett. Különben ki-ki tudja, a ki valaha Bécsbe járt, hogy hol van a népkert, ha nem egyébről, tehát a Teseus-templomról s benne Teseus szobráról, melyről egy magában lapokat lehetne írni.

A cs. kir. népkertben van egy kerekenfutó, egyik oldalán nyílt csarnok — vendéglő — ezzel szemben zenekar számára emelvén s közből, úgy a csarnokban, mint a csarnokon kívül a közönség számára asztalok, székek, a falon óriás függőgrámákban portraik. A 69- és 70-ben, midőn itt még az öreg Strauss János s később Strauss Ede nyirettyű alatt hangoztak fel a kedvelt bécsi keringők (de melyek

„Ép ész, ép lélek s ép test „egyik” se diszit már Tégedet, mert páviány vagy, majom az s a maradsz.”

És ez — Ugron Gábor szerint — „irodalmilag jogosult élcz.”

Magam is átlátom, hogy ebben annyi költsévet, annyi finomság és ép érzék rejlik, hogy azzal a versenyt ki nem állhatom.

De elragad a bámulat, hogy Ugron Gábor saját „én”-je iránti majomi szeretetből épen azon számban intéz kegyelmi kérelmet a „Kelet”-et fontartó és a „Kelet”-be író „főurakhoz”, kérvén őket, hogy a szidalmak és aljas valótanságokkal hagyjanak fel: midőn mind azok „odadobott” „neve felett lebegnek.

Ugy látszik elmondhatom róla: „Possessio tua est, quam animo tuo tenes” . . .

Vagy talán azon boldog hitben ringatja magát, hogy az erkölcsi törvényeket másokkal szemben tetszés szerint áthághatja, de másokat vele szemben azok megtartására kényszeríthet? Korántsem!

Börne azt mondja: „Disznók közé nem szabad glace keztyűvel menni!”

Jövő insultálásuknál ezt magam is szem előtt fogom tartani.

Móricz Gyula.

N. Enyed, máj. 9. 1875.

(Zeyk Károly fogadtatása.)

A mai nap Magyarország királyhágón inneni részében „egykor” vezérszerepet játszott megyénk” történetében, korszakot alkotó nap volt; a midőn az ország jogai megtámadtatása alkalmával — azok felmezésében magoknak kiváló érdemeket szerzett — jobbaink kiválókikának egyikét vala szerencsénk „Királyunk” ő felsége kegyelme folytán — megyénk főispánjával — üdvözölhetni.

Me gyénk ujonnan kinevezett főispánja méltóságos Zeyk Károly ur — ugyanis a mai napon indult ki Kolozsvárról főispáni állását ezen megyében elfoglalandó, melynek zöldasztala körül szerezte meg magának a hazafiai érdem soha el nem hervadható babérait, kit is megyei alispán Csató Jánossal élén — a megyei birtokosság és tisztikar szép száma fogadott — a történelmi emlékü két fűzfánál honnan ő méltósága alispáni üdvözlő és a főispáni talpraesett válaszoló beszéd után, diszes bándorium és több mint negyven kocsi kíséretében tartá bevonulását a fellobogozott „Magyar-utczán és főtéren keresztül — a várszeg-utczában lévő — saját lakába, hol előbb a megyei tisztikart és városi tanácsot, közös hadsereg és honvédség, helybeli önkéntes tűzoltóegylet, a balázsfalvi éresek és képtalan, adó- és pénzügyi tisztviselők és a gyulafehérvári kir. törvényszék képviselőit; valamint a különböző vallásfelekezetek lelkeszeit és a helybeli Bethlen-főtanoda előjáróságát fogadá, válaszolván minden hozzája intézett üdvözlő beszédre aképp miként azt, hazánk optimatéseinek egyikétől méltán várhatánk, biztos kezeséget nyújtván nekünk arról, hogy azon lethargia, melyben megyénk — nem tudni minő befolyás folytán — eddigelé synylódott, ez új korszak beálltával valóhára rég olajtott végét érendi.

Nem mulaszthatjuk el ezuttal megemlíteni azt, hogy a helybeli kir. törvényszék a curtose által követelt tisztelgését — alkalmasabb időkre halasztani méltóztatott. . .

Az előre kiszámított fáklýs zene megtartásában, a rendezőséget „igen helyesen” az or-

mégis a Lakner-féle keringőket utól nem érik), a legszebb közönség tödult ide; így Grammont hg. franciaia nagykövet a bécsi udvarnál, Metternich stb. de most a közönség megváltozott.

Az én vasárnap délutánomon a „Hoch-és Deutschmeisterek” zenekara játszott s a magamféle plebs közönség, mely közé most alig vegyült egy-egy főrangú, látható közönyösséggel hallgatta a sokat hallott midarabokat.

Nem jutott időm ezután még megnézni mindazt, minek megtekintésére, már csak a régi emlékek felfrissítése végett vágytam volna így az osztrák muzeumot, a belvederi képtárt, a „Kunstverein” kiállítását stb. stb.

Siettem haza s midőn Budapesten, egy napi időzésem alatt felvonattam magam a gőzsiklón a Duna jobb partján levő domb tetejére, hol a királyi kastély is diszlik s végignémet a gyönyörű fekvésű fővárosra, örömmel dobogott kebelem. Mily változáson ment át Budapest 68 óta, milyen lett a szemétdombos budai oldal, a lánchid budai feje, a feldunator Uj-Pest felé s az aldunator s Pesten magában a városban mily roppant tekintélyes épületek emelkedtek, egészen más kinézést adva egész utcáknak; így pl. az uri-utczának a posta épület, a felhár hajó, a két pisztoly helyén mi van most, a Lipót-városi basilika is hogy kiépült. Budapestre, ki a 60-as években járt ott iskoláit, ha felmegy, lá nem ismer. S hogy magyarosodik, azt ki merné kétségbevonni?

Mikor lesz az idő, midőn helyettem majd magyar Bécs képpen fogja leírni valamely utazó a kolozsváriknak e szeretett fővárosunkat. Haladunk! Eljő még annak is az ideje! Provinciális.

szágos-vásár következtében felállított sátrak miatt eléggé indokolt ovatosság akadályoztatá meg.

Kedves kötelelességünknek tartjuk végül megemlíteni azt, hogy helybeli tűzoltó egyletünk zenekara a főispáni lak előtt egy zenedarabot, oly szép készültséggel játszott el, hogy az e zenekar iránt a legszebb reményekre jogosít.

r. l.

## KÜLFÖLD

Kolozsvár, május 12. 1875.

A mult hét politikai élete ismét igen zajos és változatos volt. Ujra harcias hírek merültek föl s ezuttal angol lapok voltak azok, a melyek terjesztésükre vállalkoztak. A „Times” Párisból, a „Morning Post” Péteváról azonos szellemű levelet küldt, melyekben a franciaia politikai világ azon aggodama nyert kifejezést, hogy Németország új háborút forral Franciaország ellen, hogy azt le akarja fegyverezni, töle nagy hadi sarcot akar kierszakolni, ismét több évi occupatióval készül suj-tani. Erre törekszik, habár nem is az egész nemzet, de legalább egy hatalmas párt, melyhez a német koronaherceg, Bismark és Moltke urak tartoznak. A két lap levele szerint Vilmos és Sándor császárok küszöbön álló találkozásá alkalmával az orosz kormányt meg akarják nyerni vagy jobban mondva vásárolni ezen tervnek.

Noha e levél hatását a „Times” maga is lehetőleg csökkenteni iparkodott, a harcias hír a tőzsdéken roppant pusztítást, s a lapokban igen élénk eszmecserét keltett, a legelőkelőbb független lapok jogosulatlanak mondják ez aggodalmokat s a harcias hírek forrását egyenesen tőzsei üzelmekben keresik.

A belga-német viszály remélhetőleg utolsó jelenete a napokban játszódott le a brüsseli kamrában. Kedden terjesztette elő a külügyminiszter az ápril 30-án kelt választjegyzéket, pénteken élénk vita indult meg e tárgyan s Frére-Orban az ellenzék vezére igen hevesen megtámadta a kormányt. Szombaton a vita tovább folyt s a külügyminiszter kijelenté, hogy azon hír, mintha a berlini kormány ujra választolt volna, alaptalan.

Malou pénzügyminiszter szintén igen hosszasan nyilatkozott a kérdéslről s hangsúlyozta a kormány jó és barátságos intencióit. Igen élénk viták után a ház egyhangulag következő napirendes indítványt fogadott el: „A kamra, midőn a miniszterium nyilatkozatait tökéletesen jóváhagyja s az általa a kérdéses események fölötti sajnálkozását magáévé teszi, napirendre tér.”

Az olasz kamrában szintén igen nagy hévvel folynak az egyházpolitikai viták. A kormány tagjai több ízben hosszasan nyilatkoztak ez ügyről. Szombaton Minghetti gróf előadta, hogy Németországtól az egyházi kérdéseket illetőleg nem érkezett jegyzék s a két állam között a viszonyok a legjobbak. Hosszas küzdelem után a ház 219 szóval 149 ellen következő indítvánnyal zárta be a vitát: „Midőn a kamra a kormány nyilatkozatait egyházi politikájáról tudomásul veszi s azon bizodalmit fejezi ki, hogy szilárdan fogja a törvényeket kezelni, hogy az állam jogait védje s a garantia törvény 18. pontja értelmében törvényjavaslatot terjesztend elő — napirendre tér.” A kormány tehát 70 szótöbbséggel diadalmaskodott.

A porosz képviselőház a többiek közt a kolostortörvényt általánosságban és részleteiben elfogadta. Az angol képviselőház május 6-án megkezdte a budgetvitát. Gladstone és Lowe, a volt kormány tagjai rendkívül hevesen megtámadták a költségvetést. Gladstone kimutatta, hogy a budgetben tényleg nem fölösleg, hanem 60.000 ft deficit van. Lowe azt mondá, hogy a deficit bekás időkben nemzeti szerencsétlenség.

A görög király Trikupist bízta meg új kormány alakításával.

## Tanügy.

Hunyad-megye állami és községi iskolái.

Jelentés az iskolatanácsban, 1875. május 4-én.

(Vége.)

Van ugyanis az itteni tanítóképezde harmadik évén egyetlen egy románajku növendék, s arra néz már ha nem több, legalább 8 üres állomás.

Más állami képezdén külön román tanfolyam nincs. A felekezeti képezdek növendékeit pedig jelenleg még nem igen óhajtanám községi iskolákhoz alkalmazni. De nincs s honnan, mert még a határhoz alaphól fentartott iskolák is az állami képezdek növendékeire szorulnak; s maguk a g. katolikusok és g. keletiek felekezeti iskolái tulnyomó nagy többségben képezdét nem látott kontárokkal vannak betöltve.

Ha bárcsak annyi alkalmas tanítójuk volna, mint a hány tisztességes iskola épületük van! De annak tizedrésze sincs.

Nem is lépik elég román ifju a tanító pályára; aztán meg a nevezett egyházak nyílv

papokban is nagy hiányt szenvednek s a mely ifju kiképeztetni magát felekezeti képezdjükben tanítóságra, az lépik még egyet s pap lesz.

Elégés és képesített román tanító tehát távolról sincs. Arra pedig még nem látam példát, hogy magyar ifju elfogadta volna a tanítóságot román tannyelvű iskolában.

A román nyelvű honpolgárok népnövelése állami szempontból épen nem közönyös. Mindent el kellene követnünk, hogy mentől több román ifju képeztessek ki alkotmányos szellemű felvilágosodott néptanítóvá.

Ezt pedig mindaddig, míg a g. keleti és g. kath. algymnasiugokban az eddigighez hasonló kevés eredménnyel tanítják a magyar nyelvet, csak oly képezdékkel érhetni el, a melyben román nyelven is folynak előadások.

11. Hunyadmegyében még százfal van szükség új iskolára. Azok felállításában csak két korlátot ösmerek. Egyik a részünkbe jutható államsegély mennyisége, mert fájdalom igen kevés községünk van azon helyzetben, hogy államsegély nélkül a czélnak megfelelő iskolát szervezzen és tartson fön. A másik korlát az alkalmas és jólkiképzett tanítók száma, mert az olyan előmenetelt nem tartom kívánatosnak, hogy drága és jófölszerelt épületben hozzá nem értő tanító kontárkodjék. Minden évben épen annyi új iskolát kell szerveznünk, a mennyit ezen határokon belül szervezhetünk.

12. Megemlítem még, hogy rendre már néhány felső népiskoláról is kell gondoskodnunk. Én egyelőre a következőket látván szükségessé: felső leányiskola Déván; felső népiskola a gazdasági szakmával Déva vidékén, talán Barcsán; felsőnépiskola ipari szakmával Hát-szegvidéken, talán Szálláspatakon vagy Pujon; felsőnépiskola bányászati szakmával Petrosztyben.

Ezeket azért említettem föl, hogy módosíttassanak a tekintetben gondolkozni, a közvéleményt tájékozni s a lehelyesebb megállapodások szentint arra törekedni, hogy két-három év alatt virágozó felső népiskoláink is legyenek.

Déva, 1875. május 3.

Réthy Lajos m. p.

## Közegészségügy.

Tisztelt szerkesztő ur! Engedje őszinte köszönetemet kifejeznem abbéli szívességeit, hogy szobeli felkérésem következtében a „Kelet” hasábjain tért enged egészségügyi közleményeimnek. Tartalmukat veendem majd a közegészségügy köréből; majd az egészségi viszonyokat általában érdeklő közléseket teendő általánosságban vagy részletességbe bocsátkozna, de mindig gyakorlati modorban, mely a nagy közönségre nézve lehetőleg unalmas ne legyen. Majd esmertettem a használható vivmányokat, míg máskor ismét alkalmyszerüleg rámutatok némely hiányokra. Szemmel tartva mindig a haza, inkább a vidék, de különösen Kolozsvár város érdekeit. Meglehet, hogy kezdeményezés eszmecserére is fog alkalmatadni, de az azzal elfoglalt tér — gondolom — nem lesz meddőn és érdektelenül betöltve, mert hisz számos orvos olvasdón kívül mi érdekelheti a közönséget közelebből — sőt, ha nem érdekelhetné, föl kell ezt költenünk — mint saját drága egészsége. Erre nézve annál becsesebb a szerkesztő ur szívessége, mivel a Királyhágón inneni részekben — szaklap nem léteztvén — az egészség ügynek a napi sajtóban ez idő szerint más tere nincs.

Maradok tisztelettel

Kolozsvárt, május 10-én 1875.

Dr. Salamon

volt belgyógyászati tanárségd és körh. m. orvos; az elm. és gyakorlati beszébet hely. tanára; a törv. orvostan és közegészségstán h. tanára, nem különben a jogakademián előadó vasuti, tanintézeti stb. orvos.

Az orvosi rend hazánkban — mekkelt vallanunk — egy gyenge, tehetetlen osztály, mely nem képes hatni, nem képes magát védeni, összerőről, testületi szellemről sem lehet. Egyes befolyásos egyénei vannak, de ezek nem önálló, bolgyói ők csupán vala mely önfényű csillagnak a társadalom, jog vagy államtudományok stb. egén. Befolyásuk csak az kölcsönzi, ha házi orvosai ő exellentíájának, sógorai N.N. nagy urnak, keresztfiai a miniszternek stb. Így aztán lehetnek belőlük országos főorvosok, egészségügyi tanácsosok a la Don Clétó, sőt egyetemi tanárok is. Hatásuk azonban csupán a kölcsönzés erejével terjedhet, önálló működést ki nem fejthetnek, habár képesek is lennének rá, mivel az alánem saját erejük. Az egyesek egyéni köre tehát megszorított, a testületé semmi.

Ha a legszorosabb értelemben vett orvosi intézkedésről van szó: ezt vegyes bizottmányok döntik el, melyekben legkevesebb az orvos. Kórház építésről van például a szó, anna helye megválatkoztatásról; van a bizottmányba katoná, pénzügyi, gazdasági, közigazgatási hivatalnok, közbirtokos, magánbirtokos, szomszéd, aztán szakértők, vagy ezek talán az orvosok. Oh nem! Ezek: a mérnök, az építész, és más mesterek, stb. Végre ott van a helybeli alalmazásban levő tisztí orvos meg nem határozott hatáskörrel és kétése érvényű szavazattal.

A bizottmány kimegy, tanácskozik — demokratikus a világ — határoz a többség

döntő lesz a számosabb szavazattal pártolt vélemény.

Magallapittatik: hogy a kórház nem dombon, hanem völgyben (a hol legmélyebb), viz mellett (a hol közel sok posvány van), a város zömétől távolabb fekvő helyen (a hol éppen vágóhid, enyverőző, szappany, bőr, spodium, gáz- és szeszgyárak hízalóikkal egyetemben a szomszédok) s több közel egészséges környezet között fog fölépíttetni; mert még az a kedvező körülmény is közbe jő, hogy a megvásárlandó — tulajdonosának nagyon — eladó pusztá telek urali tulajdonosa éppen házi orvosul tiszteli a bizottmányban ez offo becséppent egyetlen főorvos urat; kinek azonban ha szavazata nem is lenne ily burkolt állapotban, hanem szabad-rúptú mint a sas, de az csak egy — egyetlen egy.

Imigy vannak szervezve széles Magyarországon valamennyi egészségügyi bizottmányok, ámbár a leirtnak vázát egy kolozsvári-ról vettem, mely azonban a maga idejében mérvadó volt, mert Kolozsvár akkoron még Erdély fővárosa vala, tehát irányadó: De — fájdalom — így van ez mai napig is. Ez az orvosi osztály részletes hatásköre.

De minő annak társadalmi élete? Van-e itt testületi szellem és kiható erő? Nincs; mert testület sincs.

A katonák eo ipso egészséges szellemben vezetvők.

A bíróságiak mindenféle állami és magán hivatalnokok, mérnökök az ügyvédek, kereskedők, az iparosok — plane a kormány kezmenyézése folytán — társulatokat, egyleteket, kamarákat s mindenféle testületeket alkotva egyesítik erejüket, hogy hatalmasan működ-hessenek befelé és hathasanak cselekvőleg vagy szenvedőleg kifelé, szóval, hogy önjerejükből véd-jék magukat.

Tán az orvosok is így? Oh nem! Ók legnagyobb részben megelégszenek, ha van vándorló eszem-iszom nagy-gyűlésük; örülnők kell, hogy a belügyminister ur kegyes megengedni, hogy az országos orvosi tanács ingyen — hisz többet nem ér, mert ugy sem teljesítik, a mit tanácsol, döntő hatása pedig fizetéses korában sem volt! — működhessek s köszönjék meg tagjai, hogy az ország közjáváért feláldozhatták idejüket, melyben első helyen önkényerüket kel-lene megkeresniök.

Hát az egyesek miként vannak? Minden testületnél, hivatalnál, nyeresz-kedő intézeteknél, községeknél, hol mások fizet-ése ezekben járnak, az orvos, a főorvos! — mert a czimet szépen megadják — évi tiszte-letdíja 100 — sőt még 800 forint is! (igen magas díj!) Még pedig „tisztelet-díj”, a mi azt teszi, hogy sem ő maga elnyomorodott ál-lapotában, sem övegye vagy árva nyugalma nem számíthatnak.

Ez az orvosok társadalmi állása az egész hazában.

(Folyt. köv.)

## A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Buda-Pesten május 12. 10. ó. 15 p. d. e.

Érkezett, május 12. 10. ó. 42 p. d. e.

**A képviselőház élénk viták után 119 szóval 49 ellen általánossággal elfogadta a vasuti felhatalmazási törvényt. A főrendek jogügyi bizottsága rendkívül átalakította a bírósági javaslatot. A főrendek körében tegnapelőtt megalakult a szabadelvű párt.**

## NAPI HIREK.

Kolozsvár, május 12. 1875.

— **A kir. igazságügyminiszter** a csik-szeredai járásbíróshoz: Eltes Jakab gyulafehérvári törvényszéki jegyzőt bíróvá nevezte ki.

— **A kolozsvári önkéntes tűzoltó-egylet** képviselői a Nagy-Enyeden tartandó tűzoltói szövetségi alakuló gyűlésre a szombat esti vonattal indulnak el, mely alkalommal — mint halljuk — a képviselőket a vasuti indóházig az egylet összes tagjai ki fogják kísérni.

— **Bodorfi Henrik** színházunk volt kitűnő baritonistája Nagy-Váradon tegnap kedden lépett fel először a „Sevillai borbély”-ban.

— **Dr. Fleischer Antal** egyetemi vegytanár ur a kolozsvári t. egyetem gyógyszerészettan hallgatók segély-egylete javára f. é. Pünkösöd második napján délelőtt 11—1. óráig fogja érdekes felolvasást ezen czim alatt „Kísérleti előadás előadási kísérletekről” a vegytani intézetben megtartani. Belépti jegyek személyenként 1 ft. o. é. a helybeli gyógyszer-tárakban kaphatók, a felolvasási óra előtt pedig a vegytani intézetben a pénztárnál.

— **A lövészegylet** pünkösöd második napján tartandó májálisára a meghívók már szétküldtek. Tisztelettel felkérnek azok, a kik a legnagyobb figyelemmel daczára, tévedésből

vagy a kihordásnál törtérhetett vétségéből ez ideig még nem jutottak volna meghívójukhoz, sziveskedjenek az Orbán József ur czukrászatában kitett ivre magukat feljegyezni, hogy a meghívó még ideje korán kiállítható legyen. Kolozsvárt, 1875. május 12-én. Sándor Kálmán jegyző.

— **A lövészegylet** májálisát megelőzőleg figyelmeztetjük mindazokat, a kik e jó irányú egylet tagjai kívánnak lenni, hogy az egyleti tagsággal évi 4 ft. díj befizetése mellett, azon kedvezmény is jár, hogy az egylet helyiségében a „Dalkör” „Hillária” vagy bármely egylet által rendezett májálison hangversenyen bementi díjat nem fizetnek, s a kik a lövészegylet májálisáig tagokul beállanak, azon mint egyleti tagok, díj nélkül megjelenhetnek.

— **Bulvas János**, a kolozsvári nemzeti színházi zenekar jeles tagját tegnap kísértek ki tiszteletű az örök nyugalomra. Az elhunyt egyszersmind tűzoltó lévén, a tűzoltó-egylet testületileg vett részt a végtiszteltben.

— **Szamosfalván** — mint halljuk — az éjjel égetés volt, mely azonban nem öltött nagy mérvet s ez okon tűzoltóink nem rándultak ki oltásra.

— **Imecsfalvi** Imecs Jenő birtokos Háromszéken Imecsfalván, áldozesüirtörtökön váltott jegyet sepi-szentiványi Henter Ilona kisasszonnyal N.-Ajtán.

— **Hymen** Ügyvéd Nagy Miklós f. hó 5-én tartá menyegzőjét városi orvos Telegdi Zsigmond Fruzina leányával. Áldás a boldog frigyre!

— **N-Enyedről** május 10-ről vesszük a következő sorokat: Tegnap volt szerencsénk ünnepélyesen fogadhatni Alsó-Fehérvármegye új főispánját Zeyk Károly urat. Az emlékezőes „két fűzfánál” volt a várakozási hely. hová a megye tisztikara, s a vidéki birtokosság szép számmal gyűlt össze. A főispán ur kevéssel délutáni 5 óra után érkezett meg, hol a tisztelgők érzelmeit Csató János alispán tolmácsolta, mire őmlga éljenzés között szívélyesen felett kezet szorítván a körül állókkal. Erre következett a bevonulás, elől 26—28 banderolistával, mintegy 43 kocsin. A város azon utcáit, melyeken a bevonulás történt, ki voltak lobogozva, a főispán szállása előtt a tűzoltók képeztek sorfalat zenekarral. Megérkezvén a tisztelgések következtek, mely alkalommal szintén szerencsénk volt ő mlgtol megyénk iránti jó indulatának szíves kifejezéseit hallhatni. Teljesen jogosult is reményünk, hogy azon kitűnő férfin, ki 7-éven át hazánk közügyeinek intézésében, előkelő állásban, tevékeny részt vett, a viszonyok és egyének teljes és igaz kiismerése után, csakis megyénk közjára seldmentére fog működni. r. l.

— **A maros-vásárhelyi** Teleki könyvtárnak a jövő hóban Sayous Ede személyében érdekes vendége lesz. Sayous ur, a párisi Lycée de Charles Magne tanára, ki szenvedélylyel tanulmányozza a magyar nyelvet és történelmet, néhány nap óta ismét Budapesten van; egy hónapig marad ott, mely idő alatt az akadémia könyvtárában dolgozik; egy hónap múlva pedig Erdélybe fog lejőnni, a marosvásárhelyi Teleki könyvtár megsejmlésére.

— **Deésről** május 10-éről írják nekünk: az Apa-Nagyfaluból jövő főispán megérkezését, a megye többi községeiből és Deés városából egybesereglett nagyszámú közönség tegnap d. u. 5 órára várta. Már 3 óra után a több, mint 30 lovasból álló banderium Ujfalvi Sámuel vezetésé alatt, ugyanannyi kocsiól kísértve megindult, hogy az érkező főispánt, a Kolozsvár és Mihályfalva községek közt fekvő Monostorszeg határán felállított diszkapunál — melyen e felirat volt olvasható: „Éljen báró Bánffy Dezső főispán” — üdvözölhesse, hol is Lészai László tartott a megye földbirtokos közönsége nevében üdvözlő beszédet, mit a főispán új pályáján elbeszabott nagy feladatának kivitelére, a megye földbirtokos közönségének támogatását kérvén, köszönettel fogadott. Innen a kíséret a Deés városa mellett elfolyó Nagy-Szamos jobbpartján felállított diszkapu felé — melyen nemzeti betűkkel e feliratot olvastuk: „Deés üdvözlő” — tartott, hogy ott ismételtlen nyilvánítsa örömeztetését. Itt Dessewffy Mihály fogadta a főispánt. Ezután a díszmenet a piaczon keresztül egyenesen a megyeház nagy termébe vonult, harmadszor is kifejezést adni lelkesedésének. A megyeház nagy termében gr. Kornis Victor a megye földbirtokos közönsége és Kozma Döme szent-Ferenc-rendi zárdafőnök a cath. papsgs nevében mondtak köszönetet. Mire a főispán válaszolt. Este fátylasmenet volt, melyen a helybeli polgári dalárda „Isten áldd meg a magyart” énekelvén Voith József a mult és jelen viszonyait esztől beszédében tolmácsolta a deési polgárság érzelmeit. A fátylas-zene után nagy vacsora rendeztetett Mosa Sándornál.

— **Ferenecz József** kolozsvári unitárius első lelkész szép beszéde Nagy-ajtai Kri-za János unitárius püspök felett „gyászko-szorn” czim alatt nyomatlanul is megjelent. — **Schreiber János** Nagy-Szeben város nyugalmozott rendőrkapitánya 77 éves korában, melyből 40 évet közsolgálatban töltött el, jobblétre szenderült. Béke poraira!

— **Baldácsi** bárót a függetlenek gyűléséről Kassáról Vezérle Gyula Ungvárra virén, ott ezen szavakkal mutatta be a pártgyűlésen; „Ő nagyságának több pénze van, mint az egész kaposi kerületnek.” Azonnal kiis kiállították leltjüknak.

— **Érdekes menyegző.** Arany László és Szalay Gizella k. a. esküvője 10-én reggel 9 órákor tartatott a budavári templomban. Tanuk voltak az ara részéről Szaláry József és Szalay Ákos, a vőlegény részéről Csengery Antal és Gyulai Pál. Az esküvő után az új házások azonnal Olaszországba utaztak.

— **Verne Gyula** jeles műve a „Chancellor” Vértesi Arnold fordításában megjelent. A munkát Lampel Róbert könyvárus adta ki igen csinos kiállításban. A mű ára 1 ft. 40 kr s könyvárusi uton is megszerezhető.

— **Bukovinára** nézve fontos nap volt f. hó 7-ke. E napon mult száz esztendeje, hogy e tartományt Ausztriához csatolták. De a 100-ik évforduló voltaképi megünneplése csak későbbre tervezetik s az új egyetem felszentelésével, valamint ő felsége bukovinai útjával fog összezenni.

— **Sándor császár** május 10-én déli fél egykor Berlinbe érkezett s az indóházánál a császár, a főhercegek, a mecklenburgi nagyherceg, Moltke és Manteuffel tábornokok, a tábornok, az udvari méltóságok s az egyes ezredek küldöttségei és főnökei fogadták. — A két fejedelem üdvözlései igen szívélyesek voltak. Sándor császár német, Vilmos császár pedig orosz katonai egyenruhát viselt. A bevonulás a lo-bogókkal díszített fővárosba a lakosság kitörő lelkesültsége közt történt. — A császári palotában Augusta császárné üdvözölte a czárt. Az uralkodók csakhamar az orosz követségi palotába hajtottak. Délután családi ebéd volt a császári palotába s este díszelőadás a színházban.

— **A kifli** historiája A kiflit állítólag 200 évvel ezelőtt találták fel Bécsben. Egy oda-való süttő névszerint Wendler, midőn Kara-Mustafa Bécsot ostromolta, azon ötlethez jött, hogy a törökök földhódját, ehhez hasonló alakú süteménye által nevétségessé tegye. Ezen időből veszi eredetét a kiflisütés.

— **Necrolog.** Özevgy Almási Sámuel-nő szül. Emődi K. Mária; gyermekei: Sámuel f.-tőki ref. lelkész, Róza ifj. Takács Zsigmond-né, Károly; testvérei: László, Lila, özevgy veje Szakács Sámuel s ezeknek gyermekei, közel- és távollevő rokonai nyököben szomorodott szívvel tudatják a szerető férj, jó atya, nagyapa és testvér, deési ev ref. esperes Almási Sámuelnek élete 69 ik, boldog házasságának 45, lelkész 48- s ebből esperességének 26 évi fáradoztatlan pályája után öt napig tartó tüdő- és mellhártyalob következtében S. Berkeszen történt gyászosa kimúltát. Béke lengjen hamvai felett!

## CSARNOK.

**A barátokról és barátnőkről.**

(Törődök egy bölcselő hagyományából.)

Édes fiam soha se keress magadnak barátot smég kevésbbé barátnőt; ne még a szónak legszigorubb s legtisztelietreméltóbb értelmében sem. Legyen ötven ellenséged, de egy barátod se, ötven szeretőd, de egy barátnőd se. Inkább kártyázd el pénzedet, mintsem kölcsön add barátodnak; válj el tizszer nődtől s vedd vissza tizszer újból, legyen bár mellette Xantippe anygal, avagy házassodjál tizszer is, semhogy egy nővel is barátságot köss.

Vedd hasznát, fiam, az én tapasztalataimnak, hogy a bajtól, azok segítségével magadat megóvhasd. Barátok tettek engem tönkre s barátnők keserítették meg életemet. Mihelyest barátod van, a semminél is kevesebb. Életemből vett példákkal akarom ezt neked bebizonyítani.

Valami fontos dolgod van, melytől talán egész jövőd függ, vagy ihletett hangulatban levén, egyik nagyobb költeményedet akarod bevégezni, melyen évek óta előszeretettel és szorgalommal dolgoztattál s melytől reméled, hogy nevedet az irodalmi férfiaké között jóhangzásúvá teszi. Sietve asztalodhoz ülsz, gondolataid tolnak, tollad csak úgy repül a papíron; épen egynek főtételénél vagy az általa fölállított elméletnek, vagy pedig drámád legérdekesebb és hatályosabb jeleneténél s minden nehézséget már-már leközdeni remélsz, oly remekül vagy hangolva! . . . Szerencsétlen! elfelejtéd ajtódát bezárni s kulcsodat gondosan kivenni! Otthon vagy: sehogys sem tagadhatod. Hirtelen kopognak ajtódon s mielőtt kellenlenül kimondanád: „szabad,” a látogató szobádban.

— A legjobb barátod s így nincsen semmi baj. Iróasztalodnál talál, és sokkal méltányosabb semhogy háborgatna!

Mindjárt elmegy — gondold magadban — persze, hogy el.

E közben ily forma beszélgetés kerekedik köztetek. Ő: Jó napot, Emil, talán csak nem háborgatlak? Te: Soha, oh dehogys. De megengeded — Ő: Ne engedd magad zavartatni: azt nem szeretném, ugy is csak egy pillanatra maradok, mert Vilmosnak megígértem, hogy hozzá megyek; sétálni megyünk. De csakugyan nem zavarlak? Te: Nem, csak ezt akarom — Ő: Hanem egy fur-

csa historiát akarok mondani. Gyula fogadott velem ma, hogy behunyt szemmel csupán az izéről meg tudja ismerni a veres és fehér bort.

En bekötöm a szemét, két pohár fehér bort elébe teszek: mondja meg már most melyik a veres? Meg is mondta, mi pedig kikapagult isten igazában. Ugyancsak boszankodott — hiszen tudol, milyen. Jó tréfa volt, nem igaz? Te: Pompás! — — hanem — Ő: Igen, te irni akarsz: ugyan kérlek, ne hogy zavarjalak. Vilmoshoz még korán van mennem; leülök a zongorához s Henzelt új etude-jét eljátszom. A mint látom, éppen itt van a zongorán. Ez, ugy-e, nem háborgat? Te: Dehogys — hanem — Ő. No csak dolgozzál, a világ sürű kincséért sem akarnálak háborgatni. „Leülsz tehát megint író-asztalodhoz, ő a zongorához s kontár módra kinozsa a zeneművet. Szegény fejed! eszméidnek vége! hangulatod oda van. Erőlködöl, hogy visszazavarázdol; de a mig te jámbusaidalal döcögész, ő trobeusokban kalimpál, mig te hőösödet a kathastrophá felé taszígalod, ő — etude ide, etude oda — egy Strauss-féle keringőbe kezd. Már most, ha tudsz, maradj meg a vers mértékében s találd el az igazi hangot.

Feléje fordulva épen az „isten szent szerelmére” akarod kéri, hogy hallgasson el, de oh sors! ez alatt más két jó barátod érkezett, kik szintén nem akarnak zavarani: egyik egy ócska trombitával kíséri a zongorát, a másik földel hajol s pipája füstét szemébe fúva, minden tartózkodás nélkül olvassa soraidat, melyek titkát te az egész világ előtt feltékenyen őrizted! Erre aztán kétségbe esel! . . . Jaj, fiam, így van ez, ha az embernek barátai vannak.

(Folytatása következik.)

## KÖZGAZDASÁG.

**A Victoria biztosító társaság igazgató választmányának jelentései a IX. r. közgyűlésre.**

Tisztelt közgyűlés!

Van szerencsénk Önöknek a lefolyt 1874. évről zárszámlánkat és vagyonkimutatásunkat be-terjeszteni.

Sajnosan kell ez alkalommal kiemelniünk, hogy az előző 1873-ik év veszteségét nem csak nem sikerült kiegyenlítenünk, de a mult év elemi csapásai és a viszonyok sokoldalu visszássága újabb veszteséget mértek társaságunkra.

Ennek daczára is megelégedéssel tudunk visszatekinteni mult évi munkálkodásunkra, mely részleteiben bírálva meg, tanubizonyágot tesz a mellett, hogy mig egyfelől minden irányban üzletünk tisztázásán, a veszélyes elemek kiküszöbölésén s biztosabb működési alap előkészítésén fáradoztunk, — addig másfelől daczára a mostoha pénzügyi viszonyoknak, oly erőt birtunk kifejtetni, hogy a folyó bevétellel arányban nem álló 1.274.599 ftinyi kárösszeget minden fennakadás nélkül kifizethettük. Ez utóbbi körülmény, az életerőt, mely társaságunkban lakozik, fényesen igazolja.

Az aránytalan károsodás azonban minden más irányban kifejtett törekvésünket az üzlet nyereményessé tételére meghehüsította, fáradozásaink után egyéb elégtételt nem hagyott fenn, minthogy minden mit szakértelem, ovatoság és általában emberi erő tenni bír, meg van téve arra, hogy üzleti működésünk oly irányban és azon a téren érvényesítse magát, melyben és hol az eredményre kiállítás biztosabb.

Hogy ez irányban minő intézkedések tettek általunk, az iránt általunk az igazgató-ság külön tárgyalás alá benyújtott előterjesztésére, melynek kimerítő részleteit teljes figyelmükbe ajánljuk.

Üzletünk különböző ágai jellemzéseül mindenek előtt constatáljuk, hogy tűzületünk vesztesége voltát az idegen társaságoktól vett viszbiztosításokra eső károk idézték elő, s jitt különösen a német és oroszországi társzák mutatnak fel kedvezőtlen eredményt, általában székhelyünknel fogva ezen üzletágnak sikeres kezelése igen-igen nagy nehézséggel járván, érde- künkben levőnek találtuk a retrocessionalis üzlet művelésével felhagyni és teljes erőnket direct üzletünk terjesztésére fordítani, mely végeredményében eddig is mindig nyereményes volt.

A tengeri szállítványi ági, melyben működésünket már mult év január 1-vel beszüntettük, végtelebonyolításában oly szerencsétlen menetű volt, hogy a folyó kockázatok természetesen lejártukig mégis 124.025 ft. 19 kr. kárösszeget hoztak.

Örömmel jelentjük, hogy említésre nem méltó csekély függőségektől eltekintve, ezen üzletággal most már teljesen végeztünk s annak szerencsétlen eredménye működésünket többé alterálni nem fogja.

A jégbiztosítás a tavalyi mostoha természeti viszonyok daczára igen szép eredményt hozott, mi által tűz- és szállítvány-ági veszteségünk tetemes apasztása lehetővé vált.

Az életbiztosítás, melyről külön jelentésünk szület, szintén oly eredménynyel zár s igazolja most egy éve ezen ág kedvező menete iránt kifejtett nézetünket.

Daczára e két utóbb említett ág nyeresiményes voltának, tavalyi üzletünk végeredményében 68,629 ft. 05 kr. veszteséggel zár, melyet, ugy szintén a tavalyi helyrehozni, a folyó év van hivatva, mire — ha ez év eddigi jellegéhez hű marad — kilátás is van, a mennyiben az év első havában káraink állaga feltűnő kedvezőben alakul. Mig ugyanis direct üzletünk bevételei, habár csekély mértékben is, de emelkedést mutatnak, addig a bejelentett károkból feltűnő nagy esés tapasztalható, a mennyiben tavaly martius végeig 633 káreset volt 314,872 ft-tal bejegyezve könyveinkbe, mig ellenben az idén csak 406 káreset 90,313 ft-tal jelentetett be.

(Folytatása következik.)

**Felhívás hazánk termelőihez és kereskedőihez!**

A Párisban f. é. július 15-én kezdődő kiállítás alkalmával, mely az ugyanott tartandó geographiai kongressussal van kapcsolatban, a nemzetgazdasági és kereskedelmi földrajz és a statisztika fognak feltüntetettini.

Kíváncos lévén, hogy ez alkalommal hazánk e részbeli fejlődésének főbb mozzanatai szintén bemutatassanak, mindazokat, kik a kiállítás ezen része iránt érdeklődnek, illetőleg abban részt venni szándékoznak, ezennel felhívjuk hogy a legközelebbi időben vagy az alulirt kamaránál, vagy közvetlenül a kiállítási biztossnál, Déchy Mór urnál (Mária-Valéria utca 1. sz. I. emelet, 3—4 óra közt) jelentkezenek, a hol is a további részletekről bővebb tudomást szerezhetnek. Az említett csoportban névszerint a következő tárgyak állíthatók ki:

Forgalomban levő érnek és pénzjegyek, értékpapírok mutatványai, postabélyegek, a gőnylései rendszerek feltüntetése, épület és számszámfa mutatványok, festő növények, szövő, anyagot szolgáltató növények, gabonaművek, gyümölcs, bor, borszesz, gyapjú, selyemgubók, tollak, füstölt és beszózott hus, befőttel mihiend-nemű varró készülékek, utazási szerek, utazási öltönyök és szerelvények, a kivitelre szánt átlatok tenyésztésének feltüntetése, erdőültetési rendszerek feltüntetése, száraz és vízi utak és forgalmi vonalak térképei és forgalmi statisztika, különösen az árucserének és áruforgalomnak statisztikája, városi statisztika stb.

Tekintettel arra, hogy a kiállítandó tárgyakat legkésőbb június végéig Párisba kell juttatni, és hogy a bejelentések még csak a legközelebbi napokban fogadtatnak el, a kiállít-tani szándékozók ismételve a melőbbi jelent-kezésre felhivatnak, mely alkalommal a rész-vételhez kötött feltételek és kedvezmények rész-letesen megtudhatók. Budapestben, 1875. május 8-án. A budapesti kereskedelmi és ipar-kamara.

— **M-Vásárhely** piacz árai május 5-ről, 1875. (alsó-ausztr. mérő.) Tisztabuza 3 ft 60 kr, rozs 2 ft 12 kr, elegybuza 2 ft 40 kr, zab 1 ft 12 kr, széna 2 ft 20 kr, alomszalma — ft 80 kr, zsupszalma 90 kr, egy öl fa nem usztatott 11 ft — usztatott 6 ft, marhahus 20 kr, konyhaliszt 10 kr, borsó 28 kr, lenese 28 kr, paszuly 26 kr, köles 24 kr, burgonya 1 ft 30 kr, disznósír 56 kr, hagyma 12 kr, fokhagyma 15 kr.

M-Vásárhelyt, máj. hó 5-én.]

A városi tanáctól  
Borosnyai Pál,  
polg. mest.

— **Sz-Régen** piacz árai május 6-ról 1875. (alsó-ausztr. mérő.) Tisztabuza 3 ft — kr, rozs 2 ft 30 kr, elegybuza 2 ft 20 kr, zab 1 ft 40 kr, széna 1 ft 40 kr, alomszalma 65 kr, zsupszalma — kr, egy öl fa 8 ft 60 kr, marhahus 16 kr, konyhaliszt 6 kr, borsó 20 kr, lenese 20 kr, paszuly 20 kr, köles 26 krajczár, burgonya 1 forint 20 krajczár, disznósír 60 kr, hagyma 4 krajczár, fokhagyma 6 kr.

— **A gy-fehérvári** piacz árai april. 24 diken 1875. (alsó-ausztriai mérő.) Tisztabuza 3 ft. 65 kr. Rózs 2 forint, 45 kr, Elegybuza 3 ft 10 kr, Zab 1 forint 55 kr, Széna 1 ft, 65 kr. Alomszalma — ft 95 kr. Zsupszalma 1 ft 20 kr, Egy öl fa 9 ft — kr. Marhahus 20 kr. Konyhaliszt 13 kr. Borsó 32 kr. Lenese 32 kr. Paszuly 20 kr. Köles 24 kr, Burgonya 1 ft 25 kr, Disznósír 60 kr, Hagyma 14 kr, Fokhagyma 17 kr.

— **Beszterce** piacz árai április 27-ről, 1875. (alsó-ausztr. mérő.) Tisztabuza 4 ft — kr, rozs 2 ft 80 kr, elegybuza 3 ft — kr, zab 1 ft 80 kr, széna 1 ft 80 kr, alomszalma 1 ft, zsupszalma 1 ft 90 kr, egy öl fa nem usztatott 6 ft 50 kr, marhahus 16 kr, konyhaliszt 10 kr, borsó — kr, lenese — kr, paszuly 22 kr, köles 24 kr, burgonya 1 ft 60 kr, disznósír — ft 50 kr, hagyma 5 kr, fokhagyma 10 kr.

**Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.**

május 12-én 5% Metaliques 69.30 ft. Kamat —. 5% Nemzeti kölcsön 74.20 — ft. 1860-iki államkölcsön 111.25. Bankrésznvények 963. — Hitelrésznvények 228.75. London 111.40. ft. Ezüst 102.85. Cs. kir. arany 529 —. Napoleond'or 891. — 100 mark németértékű 54.50. —

Urbéri kötvények: Magyarországi 82. Temesvári 79.50. Erdélyi 7850. Horvátországi 81. —

Felőlős szerkesztő: Békésy Károly.

